

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY**

z dnia 30 listopada 2017 r.

**w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Rezerwatu cisów
Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko”**

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Rezerwat cisów Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko” zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie stanowiska cisa pospolitego *Taxus baccata*.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu ochrony, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) zachowanie stanowiska cisa pospolitego *Taxus baccata*;
- 2) zachodzący w rezerwacie proces regeneracji grądu środkowoeuropejskiego *Tilio-Carpinetum* przyczyniający się do zachowania populacji cisa pospolitego *Taxus baccata*;
- 3) konieczność stosowania zabiegów ochrony czynnej mających na celu usuwanie gatunków obcych, w tym ekspansywnej czeremchy amerykańskiej *Padus serotina* zagrażającej rozwojowi chronionej populacji cisa;
- 4) położenie rezerwatu w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, na terenie Śliwickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz jego przynależność do strefy rdzennej Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”;
- 5) położenie rezerwatu w obrębie dużego kompleksu leśnego Bory Tucholskie;
- 6) położenie rezerwatu w całości na gruntach administrowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Zamrzenica.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji i ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Ochronie czynnej podlega cały obszar rezerwatu.

§ 5. Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji, przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W BYDGOSZCZY

Maria Dombrowicz

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 2249 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 132, 1074 i 1595

Załączniki do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Bydgoszczy
z dnia 30 listopada 2017 r.

Załącznik nr 1

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu

Lp.	Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych		Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
Zagrożenia wewnętrzne			
1.	Istniejące	Pinetyzacja siedliska grądowego, niewłaściwa struktura drzewostanów w III i IV klasie wieku.	<p>Usuwanie pojedynczych okazów gatunków obcych w pododdziale 33f i 34f (sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i>, karagana syberyjska <i>Caragana arborescens</i> - lokalizacja stanowisk ww. gatunków: 18°8'54,463"E 53°34'19,293"N; 18°8'50,293"E 53°34'15,715"N; 18°8'53,493"E 53°34'18,666"N; 18°8'51,42"E 53°34'15,497"N; 18°8'51,254"E 53°34'15,583"N; 18°8'52,338"E 53°34'16,628").</p> <p>Stopniowa i długookresowa przebudowa drzewostanów na siedlisku grądowym w pododdziale 34f, na korzyść gatunków liściastych (w miejscach powstałych luk i przeświecień po wykonaniu cięć renaturalizujących i usunięciu czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>, podsadzanie Db, Lp, Gb).</p> <p>Na siedlisku boru mieszanego świeżego w pododdziale 34f podsadzanie Db do 10-20 % celem regeneracji potencjalnego zbiorowiska <i>Querco roboris-Pinetum</i>, przy jednoczesnej ochronie młodych okazów (siewki) cisa.</p>
2.		Rozprzestrzenianie się obcych gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańska <i>Padus serotina</i>).	<p>Cykliczne, ręczne usuwanie w pododdziałach 33f i 34f nalotów czeremchy amerykańskiej. Karczowanie osobników starszych wraz z szyją korzeniową z wcześniejszym ich podkopaniem ręcznym.</p>

3.		Występowanie objawów chorobowych (epifitoz grzybowych) i widocznych uszkodzeń drzew spowodowanych przez owady z grupy kambiofagów i ksylofagów.	Usuwanie drzew z widocznymi uszkodzeniami, zasiedlonych przez owady, stwarzających zagrożenie wywrotu na osobniki cisów.
4.	Potencjalne	Znaczna zmiana warunków oświetlenia cisów na skutek działań ochronnych lub czynników naturalnych (wiatrołomy, zamieranie drzew).	Wykonywanie działań ochronnych długoterminowo, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb poszczególnych osobników cisa; usuwanie obumierających drzew stwarzających zagrożenie wywrotu na osobniki cisów.
Zagrożenia zewnętrzne			
5.	Istniejące	Rozprzestrzenianie się obcych gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańskiej <i>Padus serotina</i>).	Usuwanie w ramach działań z zakresu gospodarki leśnej czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i> z bezpośredniego otoczenia rezerwatu (sąsiednie wydzielania leśne) poprzez zastosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych do stosowania w leśnictwie.
6.		Niekontrolowana penetracja obszaru rezerwatu przez zwierzęta wolno żyjące.	Systematyczny przegląd stanu ogrodzenia rezerwatu. Naprawa ogrodzenia wg potrzeb.

REGIONALNY DYREKTOR
 OCHRONY ŚRODOWISKA
 W BĘDGOSZCZY

 Mafra Dombrowicz

Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych ²⁾
1.	Polepszenie warunków ekologicznych dla stanowisk cisa.	<p>1. Cykliczne, ręczne usuwanie wszystkich osobników juvenilnych czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i> oraz osobników pojawiających się spontanicznie w nowych miejscach. Karczowanie osobników starszych czeremchy amerykańskiej wraz z sziłą korzeniową z wcześniejszym podkopaniem ręcznym. Działania prowadzić wg potrzeb określonych na podstawie oceny skuteczności zabiegów co najmniej w 5, 10 i 15 roku obowiązywania planu.</p> <p>2. Wykonanie umiarkowanych cięć renaturalizacyjnych w drzewostanie sosnowym na siedlisku lasu mieszanego świeżego LMśw oraz boru mieszanego świeżego BMśw w okresie obowiązywania planu.</p> <p>3. Na potencjalnym siedlisku grądu (LMśw), w miejsce powstałych luk i przerzedzeń po wykonaniu cięć renaturalizacyjnych i usunięciu czeremchy amerykańskiej podsadzenia gatunkami liściastymi: Db, Lp, Gb - pokrycie w przyszłości przez podszyt nie powinno przekraczać 30 %; preferowanie odnowień klonu zwyczajnego <i>Acer platanoides</i> i pozostawienie do 5 % podrostu tego gatunku celem odtworzenia zdegradowanego siedliska – działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania planu ochrony.</p> <p>4. W przypadku nadmiernego zwarcia klonu jawora <i>Acer pseudoplatanus</i> oraz klonu pospolitego <i>Acer platanoides</i> powyżej 30 %, przygłuszającego rozwój nalotu cisowego usuwanie podrostu tych gatunków - działania realizowane w okresie obowiązywania planu ochrony.</p>	<p>oddziały leśne 33f oraz 34f</p> <p>oddział leśny 34f</p> <p>oddział leśny 34f</p> <p>oddział leśny 34f</p> <p>oddziały leśne 33f oraz 34f</p> <p>oddziały leśne 33f oraz 34f</p>

²⁾ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Zamrzenia na okres 2016-2025

		<p>5. W miejscach występowania zbiorowiska <i>Quercus robur-Pinetum</i>, na siedlisku boru mieszanego świeżego w pododdziale 34f zalecane jest podsadzanie Db do 10-20 %, po ówczesnym usunięciu gatunków obcych siedliskowo, wspomagające jego regenerację - działania realizowane w okresie obowiązywania planu ochrony.</p> <p>6. Usuwanie gatunków obcych (sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i>, karagana syberyjska <i>Caragana arborescens</i> - lokalizacja stanowisk ww. gatunków: 18°8'54,463"E 53°34'19,293"N; 18°8'50,293"E 53°34'15,715"N; 18°8'53,493"E 53°34'18,666"N; 18°8'51,42"E 53°34'15,497"N; 18°8'51,254"E 53°34'15,583"N; 18°8'52,338"E 53°34'16,628").</p> <p>7. Podczas ww. prac należy unikać gwałtownych i znacznych zmian warunków świetlnych powodujących duże odsłonięcie boczne starszych osobników cisów.</p> <p>8. Ocena stanu zdrowotnego populacji cisów w rezerwacie wraz z aktualizacją zagrożeń - po 10 latach obowiązywania planu.</p>	oddziały leśne 33f oraz 34f
2.	Ograniczenie mechanicznych uszkodzeń cisów.	<p>1. Usuwanie drzew obumierających i stwarzających zagrożenie wywrotu na osobniki cisów – według potrzeb (prace należy wykonywać poza sezonem lęgowym ptaków obejmującym okres od 1 marca do 31 sierpnia; należy pozostawić wszystkie drzewa dziuplaste (stojące), za wyjątkiem drzew bezpośrednio zagrażających cisom.</p> <p>2. Wycięte drewno należy pozostawić w rezerwacie, poza sytuacjami, gdy jego nadmiar będzie utrudniał odnowienie cisa lub stwarzał zagrożenie pożarowe.</p>	oddziały leśne 33f oraz 34f
3.	Zabezpieczenie rezerwatu przed zwierzyną płową.	<p>1. Regularna kontrola ogrodzenia, naprawa uszkodzeń i ubytków siatki oraz przejść dla zwierząt według potrzeb (wkopanie siatki w ziemię na całej jej długości lub zabezpieczenie w inny sposób uniemożliwiający przedostawanie się zwierząt pod ogrodzeniem).</p>	cały rezerwat

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W BYDGOSZCZY

Maria Dombrowicz

UZASADNIENIE

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Rezerwat cisów Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko” jest dokumentem określającym sposoby ochrony stanowisk cisa pospolitego *Taxus baccata*. Powyższy rezerwat został ustanowiony rozporządzeniem Nr 5/2008 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 kwietnia 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jelenia Góra” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 63, poz. 1035). Dla właściwego funkcjonowania rezerwatu i jego ochrony plan ochrony zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.) sporządza się na okres 20 lat. Zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia w drodze zarządzenia plan ochrony dla rezerwatu przyrody, sporządzony na podstawie w art. 20 ww. ustawy. Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Rezerwat cisów Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko” został zaopiniowany przez: Nadleśnictwo Zamrzenica pismem z dnia 16.08.2017 r., znak ZG.7212.02.2017.ZG4, pozytywnie przez Radę Gminy Cekcyn uchwałą nr XXVII/236/17, z dnia 27.09.2017 r. oraz przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Bydgoszczy uchwałą nr 10/2017, z dnia 9.10.2017 r. Projekt zarządzenia w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Rezerwat cisów Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko” został uzgodniony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego postanowieniem znak WIR.IX.700.39.2017, z dnia 14.11.2017 r.

Obwieszczeniem z dnia 25 lipca 2017 r., znak WOP.6202.2.2017.KLD.3, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu ochrony i możliwość składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.), art. 3 ust. 1 pkt. 11, art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, ze zm.) i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz.U. Nr 94, poz. 794) oraz art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257).

Nadleśnictwo Zamrzenica pismem z dnia 16.08.2017 r., znak ZG.7212.02.2017.ZG4, zgłosiło uwagę o uwzględnienie możliwości zastosowania metody chemicznej w usuwaniu

czeremchy amerykańskiej (środki zawierające glifosat, sposób ich aplikacji poprzez np. smarowanie). Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy po konsultacji z Generalną Dyrekcją Ochrony Środowiska nie wprowadziła do planu ochrony metody chemicznej usuwania czeremchy amerykańskiej. Jednocześnie ewentualne rozszerzenie katalogu działań ochronnych o inne niż karczowanie, sposoby eliminacji czeremchy mogą zostać dopuszczone w przypadku nieskuteczności zastosowanych mechanicznych metod, na podstawie odrębnych zezwoleń wydawanych przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska na podstawie art. 15 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.).

Na obszarze rezerwatu cis pospolity występuje na zróżnicowanym troficznym siedlisku z przewagą lasu mieszanego świeżego (LMśw) w drzewostanach antropogenicznie przekształconych (monotypizacja, pinetyzacja, fruticetyzacja). Główną ostoją cisa w omawianym rezerwacie jest pododdział 33f, gdzie gatunek ten występuje w warstwie podokapowej, podszytowej oraz w formie nalotu, na zróżnicowanym troficznym siedlisku z przewagą lasu mieszanego świeżego (LMśw). Nalot cisowy występuje również w pododdziale 34f, który cechuje się rozbudowaną warstwą podszytu czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*. W skali regionu rezerwat stanowi osobliwość dendrologiczną, ponieważ na jego terenie cis odnawia się naturalnie. Według danych zawartych w inwentaryzacji sporządzonej na potrzeby planu ochrony dla rezerwatu na lata 1998-2017 (Korczyński M., Krasicka-Korczyńska E. 1992), na całym jego obszarze występowało 1151 żywych okazów, z których 280 przekroczyło wysokość 130 cm. Najwyższy okaz cisa sięgał wysokości 9,5 m. Średnia wysokość cisów wynosiła 117,7 cm, zaś średnia pierśnica osiągała 20,1 cm. Dominowały osobniki do wysokości 25 cm. W strukturze wysokości zawiera się historia terenu rezerwatu, bowiem egzemplarze najwyższe pochodzą z okresu wykorzystywania obszaru rezerwatu jako szkółki. Mając na uwadze główny przedmiot ochrony cały obszar rezerwatu objęto ochroną czynną, ponieważ przewiduje się potrzebę działań ochronnych celem eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń.

Jednym z najważniejszych istniejących zagrożeń dla antropogenicznie przekształconych fitocenoz leśnych rezerwatu jest zubożony skład gatunkowy oraz ekspansja gatunków obcego pochodzenia, głównie czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*, która występuje w całym rezerwacie z dość dużą stałością i pokryciem do 10 %, zwłaszcza w warstwie podszytowej (w zdjęciach fitosocjologicznych od + do 2 w skali Braun-Blanqueta), a miejscami w pododdziale 34f rezerwatu osiąga zwarcie nawet do 30 %. W planie uznano za konieczne usuwanie tego gatunku, który jest konkurencyjny zarówno w stosunku do przedmiotu ochrony - cisa pospolitego, jak i rodzimej flory. Czeremcha amerykańska jest gatunkiem szczególnie trudnym do eliminacji ze

względu na wysoką efektywność pomnażania wegetatywnego i rozmnażania generatywnego, intensywny pojaw odrostów, szybki wzrost i rozwój osobników oraz małe wymagania w stosunku do czynników siedliskowych oraz dużą tolerancję na zróżnicowane warunki klimatyczne dzięki dużej zdolności i szybkości kiełkowania nasion, ich nadprodukcji i długowieczności oraz dalekiej dyspersji.

W celu wyboru sposobu walki z czeremchą amerykańską w omawianym rezerwacie dokonano przeglądu metod stosowanych w lasach gospodarczych, parkach narodowych, rezerwach przyrody i obszarach chronionych, wraz z oceną ich skuteczności. Ze względu na niewielką powierzchnię rezerwatu optymalnym rozwiązaniem możliwym do zastosowania jest karczowanie osobników starszych czeremchy amerykańskiej wraz z szypą korzeniową z wcześniejszym ich podkopaniem ręcznym oraz wrywanie w całości osobników juwenilnych. Zabieg ten, pomimo iż jest praco- i czasochłonny oraz wymaga dużych nakładów finansowych powinien być wykonany, w miarę możliwości regularnie w pierwszych latach obowiązywania planu. W kolejnych latach zalecane jest kontynuowanie, w razie potrzeby, zabiegów ręcznego wrywania nowych osobników oraz karczowania osobników starszych. Uzyskaną biomasę należy zbierać i usuwać poza teren rezerwatu. Zarówno zabiegi karczowania, jak i wrywanie osobników czeremchy będą prowadziły do niszczenia istniejących nalotów cisowych - można wręcz stwierdzić, że nie da się uniknąć przypadkowego wrywania siewek w trakcie przeprowadzania prac, ale populacja cisów w rezerwacie jest populacją dynamiczną, rozwijającą się; co roku pojawiają się nowe siewki i także z przyczyn naturalnych część z nich nie dożywa kolejnego sezonu. Zdecydowanie większym zagrożeniem dla populacji cisów, a także rodzimej flory będzie dalsza ekspansja czeremchy, w przypadku niepodjęcia żadnych działań z zakresu ochrony czynnej. Zaproponowana metoda walki z czeremchą, z powodzeniem stosowana na terenach chronionych m.in. w Kampinoskim Parku Narodowym z pewnością nie doprowadzi do całkowitej eliminacji tego gatunku z obszaru rezerwatu, ale na pewno wpłynie pozytywnie na poprawę warunków siedliskowych.

Czeremcha amerykańska masowo rozwija się również w wydzieleniach leśnych bezpośrednio sąsiadujących z rezerwatem, dlatego w celu ograniczenia przedostawania się nasion do rezerwatu niezbędne jest jej usunięcie w ramach działań gospodarki leśnej z tych wydzieleń leśnych. Chemiczne środki ochrony roślin stosowane w leśnictwie mogą być używane do walki z czeremchą amerykańską jedynie w wydzieleniach sąsiadujących z rezerwatem, natomiast nie dopuszcza się ich stosowania w rezerwacie. Literatura naukowa na temat sposobów eliminacji obcych gatunków inwazyjnych nie podaje przykładów rezerwatów, w których chemicznie usuwano

gatunki obce, w tym czeremchę amerykańską, autorzy zalecają natomiast dużą ostrożność w ich stosowaniu nawet w lasach gospodarczych.

Na terenie rezerwatu cisów Jelenia Góra oprócz czeremchy amerykańskiej występują również inne gatunki obce jak np. dagleżja zielona *Pseudotsuga menziesii*, sosna wejmutka *Pinus strobus*, kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum* czy karagana syberyjska *Caragana arborescens*. Dagleżja zielona i kasztanowiec zwyczajny nie odnawiają się w sposób naturalny i mogą pozostać w rezerwacie do fazy terminalnej i rozkładu jako rezerwuar materii organicznej, natomiast sosna wejmutka i karagana syberyjska ze względu na odnowienia powinny zostać usunięte przy okazji zaplanowanych cięć przekształceniowych w rezerwacie.

Uprzywilejowane stany siedliska grądowego to przede wszystkim wielogatunkowe i różnowiekowe drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna, które zapewniają trwałość ekosystemu oraz największą różnorodność gatunkową flory i fauny. Ograniczenie ingerencji człowieka w proces sukcesji regeneracyjnej lasu grądowego w pododdziale 33f znajduje uzasadnienie w wysokim stopniu dostosowania przedmiotu ochrony jakim jest cis pospolity *Taxus baccata* do panujących warunków troficznych siedliska. Wskazane jest utrzymanie fitocenozy w formie zbiorowiska zastępczego i usuwanie jedynie pojedynczych okazów gatunków obcych terytorialnie oraz usuwanie według potrzeb drzew obumierających i stwarzających zagrożenie wywrotu na osobniki cisów. Natomiast na strukturę fitocenozy leśnych rezerwatu w pododdziale 34f wpłynie pozytywnie dalsza eliminacja (trzebieże renaturalizacyjne) gatunków niezgodnych siedliskowo (sosna, świerk). Drzewa zostaną wybrane po przeprowadzeniu analiz przestrzennych oraz weryfikacji ich wyników na gruncie. Wycięte drewno powinno w całości pozostać w rezerwacie, poza sytuacjami, gdy jego nadmiar będzie utrudniał odnowienie cisa lub stwarzał zagrożenie pożarowe. Martwe drewno jest naturalnym i niezbędnym składnikiem ekosystemów leśnych. Na potencjalnym siedlisku grądu, w pododdziale 34f, w miejsce powstałych luk i przerzedzeń po wykonaniu cięć przekształceniowych i usunięciu czeremchy amerykańskiej zalecane jest podsadzanie gatunkami liściastymi: Db, Lp, Gb oraz preferowanie odnowień klonu zwyczajnego i pozostawienie do 5 % podrostu tego gatunku celem odtworzenia zdegradowanego siedliska grądowego oraz walki z odbijającą czeremchą, ponieważ jak podaje literatura pod dość zwartym okapem lasotwórczych drzew zagłuszane są pojawiające się juwenilne osobniki czeremchy.

Celem ochrony populacji cisa w rezerwacie Jelenia Góra niezbędny jest systematyczny przegląd stanu ogrodzenia na całej jego długości (raz na miesiąc). Należy utrzymać w sprawności istniejące ogrodzenie i drewniane bramki (przejścia dla zwierząt) i w razie potrzeby wykonać ich

ewentualną naprawę, polegającą na uzupełnieniu ubytków w siatce i elementach drewnianych. Skuteczne ogrodzenie rezerwatu jest optymalnym rozwiązaniem ograniczającym w pewnym stopniu penetrację obszaru przez zwierzynę.

Ze względu na uwarunkowanie przyrodnicze rezerwatu nie wskazano miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza, jak również nie wskazano obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa. Udostępnianie rezerwatu w celu badań naukowych należy rozpatrywać na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 24 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie ww. czynności gwarantuje nadzór nad ich rodzajem i metodyką, mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie.

Nie wprowadzono dodatkowych ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Cekcyn, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Zgodnie z art. 20 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody niniejszy plan ochrony dla rezerwatu nie zawiera zakresu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, ponieważ dla tego obszaru Natura 2000 ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. poz. 1183), obejmujący obszar rezerwatu przyrody „Rezerwat cisów Jelenia Góra im. Kazimierza Szlachetko”.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W BYDGOSZCZY
Maria Dombrowicz